ועל ידי שלשה בני קרח ירמיה כתב ספרו וספר

מלכים וקינות חזקיה וסיעתו כתבו (ימש"ק

םימן) ישעיה משלי שיר השירים וקהלת אנשי

כנסת הגדולה כתבו (קנד"ג סימן) יחזקאל ושנים עשר דניאל ומגילת אסתר עזרא כתב

ספרו ויחם של דברי הימים עד לו מסייעא ליה

לרב דאמר רב יהודה אמר רב לא עלה עזרא

מכבל עד שיחם עצמו ועלה ומאן אסקיה

נחמיה בן חכליה אמר מר יהושע כתב ספרו

ושמונה פסוקים שבתורה תניא כמאן דאמר

שמונה פסוקים שבתורה יהושע כתבן שרתני'

יוימת שם משה עבד ה' אפשר משה י'(מת)

וכתב וימת שם משה אלא עד כאן כתב משה

מכאן ואילך כתב יהושע דברי ר"י ואמרי לה

ר' נחמיה אמר לו ר"ש אפשר ס"ת חסר אות

אחת וכתיב ²לקוח את ספר התורה הזה אלא

עד כאן הקב"ה אומר וומשה אומר וכותב

מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע

כמו שנאמר להלן יואמר להם ברוך מפיו

יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב

על הספר בדיו כמאן אזלא הא דא"ר יהושע

בר אבא אמר רב גידל אמר רב אשמונה

פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן לימא י'(ר"י

היא) ודלא כר"ש אפילו תימא ר"ש הואיל

ואשתנו אשתנו: יהושע כתב ספרו והכתיב

וימת יהושע בן נון עבד ה' דאסקיה אלעזר ⁴

והכתיב יואלעזר בן אהרן מת דאסקיה פנחם

שמואל כתב ספרו והכתיב יושמואל מת

דאסקיה גד החוזה ונתן הנביא דוד כתב ספר

תהלים על ידי עשרה זקנים וליחשוב נמי איתן

האזרחי אמר רב איתן האזרחי זה הוא

אברהם כתיב הכא זאיתן האזרחי וכתיב התם

מי העיר ממזרח צדק [וגו'] קא חשיב משה as

וקא חשיב הימן והאמר רב הימן זה משה

כתיב הכא הימן וכתיב התם יבכל ביתי

נאמן הוא תרי הימן הוו משה כתב ספרו

ופרשת בלעם ואיוב מסייעא ליה לר' לוי בר

לחמא דא"ר לוי בר לחמא יאיוב בימי משה

היה כתיב הכא יימי יתן אפוא ויכתבון מלי

וכתיב התם יובמה יודע אפוא ואימא בימי

יצחק דכתיב 21מי אפוא הוא בדד ציד ואימא

בימי יעקב דכתיב ייאם כן אפוא זאת עשו

ואימא בימי יוסף דכתיב 14 איפה הם רועים

לא ס"ד דכתיב מי יתן בספר ויוחקו ומשה

קלא א מיי׳ פי״ג מהל׳ מפלה הלכה ו ועיין בהשגות סמג עשין יט ז נוברב אלפס פרק ז דמגילה דף רען:

תורה אור השלם ו וימת שם משה עבד יי בֶּי. בֶּ בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל פּי יי:

אָב עַל פֿי יְיְי דברים לד ה ברים לד ה לְלָח אַת סַפֶּר הַתּוְרָה הַוָּה וְשִׁמְתָם אתוֹ מִצְּד אָרוֹן בְּרִית יְיְ אֱלֹהַיכָם וְהָיָה שָׁם בְּךְּ לְעַד:

האלה ואני כתב על הספר ירמיהו לו יח בדיו: ויהי אחרי הדברים וְיָהִי אַחֲרֵי הַוְּדֶּבְרִים
 הָאֵלֶה וְיָמְת יְהוֹשְׁעַ בִּן נוּן
 עֶבֶּד יְיִ בָּן מֵאְה וְעֶשֶׂר
 שְׁנִים: יהושע כד כט שְנִים: יהושע כד כט 5 וְאֶלְעָזֶר בֶּן אַהַרֹן מֵת וַיִּקְבָּרוּ אֹתוֹ בְּגִבְעַת פִּינְחָס בְּנוֹ אֲשֶׁר נָתַן לוֹ בְּהַר אפרים: יהושע כד לג בל ישראל ויקברהו ברמה ושאול ובעירו יְּבְּאֵיוֹ וְּאֶת הַיְּדְענִים הָאבות וְאֶת הַיִּדְענִים מהארץ: שמואל א כח ג ְנֶאבּרָץ: שמואל א כח ג 7 מַשְׁבִּיל לְאַיתָן הָאָזְרָחִי:

מי העיר ממורח צדק 8 מי העיר ממורח יסראהו לרגלו יתו לפניו יָקֶן אַחּהּ כְּוֹבְּלוּ יְתֵּן כְּעָּבְּיוּ גוֹים וּמְלְכִים יַרְדְּ יְתָּן בָּעָפְּר ישעיהו מא ב ישעיהו מא ב עַבְּדִּי מֹשֶׁה בְּכָל

ביתי נאמן הוא: במדבר יב ז

מְלָי מִי יְתֵּן בַּסֵּפֶר וְיִּחְקה: מְלָי מִי יְתֵּן בַּסֵפֶר וְיִחְקה: איוב יט כג

11 ובמה יודע אפוא כי 11 ובפְּמָה יְּדְרֵע אַפּוּא בּי מַצְאַתר הַוֹן בְּעִינְרָךְּ אָנִיּ הְעָּמִי הַמְּאַתר יְּמָרְע בְּעָבּוּ הַבְּעָר בְּעָבּוּ הַבְּעָבּי בְּעָבִי בִּעְבִּי בִּעְבִּי בִּעְבִּי בִּעְבִי בִּעְבִּי בִּעְבִּי בִּעְבִּי בִּעְבִּי בִּעְבִּי בִּעְבִּי בִּעְבִּי בַּעְבִּי בַּעְבִּי בַּעְבִּי בַּעְבִּי בַּעְבִּי בְּעָבִי בְּעַבְּי בְּעָבִי בְּעַבְּי בְּעָבִי בְּעַבְּי בְּעָבִי בְּעבִּי בְּעַבְּי בְּעָבִי בְּעבְּיבְי בְּעבִי בְּעבִּיי בְּעבְּיבְ בְּעבְּיבְי בְּעבִּי בְּעבִּיי בְּעבִּי בְּעבִּיי בְּעבִּיי בְּעבִּיי בְּעבִּיי בְּעבְּיבְ בְּעבִּיי בְּעבִּיי בְּעבִּיי בְּעבִיי בְּעבִּיי בְּעבְּיבְ בְּעבְּיבְ בְּעבְּיבְ בְּעבְּיבְ בְעבְּיב בְּעבִּיי בְּעבְּיבְ בְּעבְּיבְ בְּעבְּיבְ בְּעבְּיבְ בְּעבְּיב בְּעבִּיי בְּעבְּיבְ בְּעבְּיבְ בְּעבְּיבְ בְּעבְּיבְ בְּעבְּיב בְּעבִיי בְּעבְיבְּיבְ בְּעבְּיב בְּעבְּיבְיי בְּעבְיבְיי בְּעבְיבְיי בְּעבְיבְּיב בְּעבִּיב בְּבְּיבְיבְיב בְּעבִיי בְּבְיבְיב בְּעבִיי בְּעבִיי בְּבְּעבְיבְּיב בְּעבִיי בְּעבִייב בְּעבִיי בְּעבִיי בְּעבִייב בְּעבִיי בְּעבִיי בְּעבִייי בְּעבִייי בְּעבְיב בְּעבִייי בּיבְּיב בְּעבִּיי בְּיבְּבְיבְיי בְּעבִייי בּיבְּיב בְּעבִיי בּיבְּיב בְּעבּיי בּיבְּיב בְּעבּיי בּיבְּיי בְּיבְּיב בְּעבּיי בְּיבּיי בְּיבְּיבְיי בּיבְּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיי בּיבּיי בּיבְיי בּיבְּיי בְּיבּיי בּיבּי בּיבְיי בּיבְּיי בּיבְייי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבְיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּיבְיי בּיבְייי בּיבְייי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּייי בּיבְייי בּיבּיי בּיבּיי בּיבּיי בּייי בּיבּייי בּייי בּיבּיי בּיבּיי בּייי בּייי בּיבּיי בּיבּיי בּייי בּיבּיי בּייי בּייי בּייי בּיבּיי בּיייי בּיבּיי בּיבּיי בּייי בּייי בּיבּייי בּיבְייי בְּייי בּיבּיי בּייי בּיבְייי בּיבְּייי בְייי בּיבְיי בּיבְייי בּיבְייי בּיבְייי גָרלְה עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי גָפוֹא הוּא הַצְּד צַיִד וַיָבֵא לִי וָאֹבַל מִכּל בְּטֶרֶם הָבוֹא לִי וָאֹבַל מִכּל בְּטֶרֶם הָבוֹא וְאַבֶּרַכַהוּ גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה:

13 ויאמר אלהם ישראל אַביהֶם אָם כַּן אַפּוֹא זאת אַביהֶם אָם כַּן אַפּוֹא זאת גשוּ קְחוּ מִזְמְרֵת הָאָרֶץ אָביוֶט אָט בּן אַפּוּא גַעשוּ קְחוּ מִזּמְרֵת בָּכְלַיכֶם וְהוֹרִידוּ מנחה מעט צרי ומעט דבש וְבֹאת וְלֹט וֹשְׁקַדִים: בראיי בראשית מג יא רְּשְׁקֵּוְ ים: בּוֹאשׁיוֹנִיכּ 14 וַיֹּאמֶר אֶת אַחִי מְבַקֵשׁ הַגִּידָה נָּא לִי זְּ 15 וירא ראשית לו כי שם הַלְּקַת מְחֹקֵק סְפּוּן וַיַּתֵא הַלְּקַת מְחֹקֵק סְפּוּן וַיַּתֵא רָאשׁי עם צִּדְקַת יְיָ עָשְׂה וּמִשְׁפָּטִיו עם יִשְׂרָאַל:

דברים לג כא איש היה בארץ עוץ 16 אָיוֹב שְׁמוֹ וְהָיָה וְ הַהוּא תָם וְיִשָּׁר אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע:

17 ומה הַאַרץ הַשְּׁמנָה הוא אָם רָזָה הֲנֵשׁ בָּה עֵץ אָם אַיִן וְהַתְּחַוּקְּהֶּם וּלְקָחַתֵּם מִפְּרִי הָאָרִץ במדבר יג כ וְלְרָשׁ אֵין כּל כִּי אָם 18

בַּבְשָׂה אַחַת קְטַנָּה אֲשֵׁר קְנֶה וְיְחָיֶהְ וַתְּגְדֵּל עִמּוֹ וְעִם בָּנָיוֹ יַדְחָדְּוֹ מִפְּתוֹ תֹאכַל נְמָבֵסוֹ תִשְׁתֶּה וּבְחַיקוֹ תשַבַּב וַתִּהִי לוֹ בַּבַת: שמואל ב יב ג

ועל ידי שלמה ועל ידי בני קרח. לפי הספרים דגרסי שלמה נ"ל דאסף הוה משלשה בני קרח והוא אביאסף ולספרים דל"ג שלמה לא הוי אסף אביאסף אלא אסף היה מן הלוים המשוררים וא"ת ולהנהו דלא גרסי ליה אמאי לא חשיב ליה הא כתיב (תהלים עב) לשלמה אלהים

משפטיך וגו' וי"ל דדוד אמרו והתפלל על שלמה חדע דכתיב בסוף המזמור כלו תפלות דוד וא"ת לספרים דגרסי שלמה הכתיב כלו תפלות דוד וי"ל לפי שסיימו דוד והא דכתיב נמי שיר המעלות לשלמה דוד כמו כן אמרו דכל חמש עשרה מעלות דוד אמרן ויש ספרים דקה חשיב הברהם וחיתן האזרחי וגרים לקמן דקא חשיב אברהם וקא חשיב איתן והאמר רב איתן האזרחי הוא אברהם ומשני איתן האזרחי דקא חשיב הכא יעקב וקשה להאי גירסא דמנא לן דדוד כתב ספרו על ידי אברהם כיון דאיתן האזרחי לאו היינו אברהם: ירביה בתב ספרו וספר מלכים. והא דלא כתב ישעיה דהיה קודם ירמיה ספר מלכים לפי שנהרג ולא היה בסוף מלכים ממנשה ואילך (לפי שנהרג) ואפילו ספרו לא כתב: חזקיה וסיעתו בתבו ישעיה. לפי שחזקיה גרם להם לעסוק בתורה נקרא הדבר על שמו אבל הוא לא כתבו שהרי מת קודם לישעיה דמנשה י בן בתו הרג לישעיה 0: עד או. פירש ר"ח עד פסוק ולו אחים בני יהושפט (דה"ב כא) ומסייע לרב שייחס עלמו ועלה שייחום עלמו כתב לפני זה הפסוק וקשה לפירושו דהל"ל עד ולו בוי"ו א פ"ה דיחוקאל לא כתב ספרו לפי שהיה בחוצה לארץ. וקשה ° דהם

ירמיה נמי בחולה לארץ היה שהלך למנרים ונתנבא שם כמה נבואות ולא מצינו שחזר יותר לארץ ישראל:

שמונה פסוקים שבתורה. ה"ר

משולם היה מלריך מכאן לקרות לאחד אותן ח' פסוקים שלא יקרא עמו שליח לבור ב ואין נראה לר"ת דהא כל התורה כולה נתי אחד קורא כדתנן במגילה (דף כא:) קראוה שנים ילאו ואמר בגמ' תנא מה שאין כן בתורה ואומר ר"ת 0 דיחיד קורא בלא הפסקה שלא יקראו שנים זה ד׳ פסוקים וזה ד׳ג ומה שנוהגים עתה לקרוא שנים [בכל התורה] אומר ר"ת כדי שלא יתבייש מי שאינו יודע לקרות בעלמו כענין שמלינו במסכת ביכורים (פ"ג מ"ו) דתנן כל מי שיודע להרות קורא בעלמו ושחינו יודע לקרות מקרין לפניו נמנעו מלהביא ביכורים התקינו שיהיו מקרין את מי שיודע לקרות ואת מי שאינו יודע לקרות והא דאמר בירושלמי במגילה רבי שמואל בר רב יצחק על לבי כנישתא וחוא חונא דקאים וקורא ולא קאי בר איניש תחתיו א"ל אסור כשם שנתנה תורה על ידי סרסור כך אנו לריכין לנהוג בה על ידי סרסור אע"ג דמשמע שחזן עומד אלל הקורא לא שיקרא עמו אלא יעמוד ויקרא אותם שיש להם לקרות כדי שתנתו תורה על ידי סרסור ועוד אומר ר"י דיכול להיות שקלת מסייע לו בנחת והא דמשמע במגילה שלא יקראו שנים חזקיה וסיעסו. בני דורו שהאריכו ימים אחריו: כתבו ישעיה. שהרגו מנשה" ולא כתב ספרו שלא היו הנביאים כותבים ספריהן אלא לפני מותן: משלי קהלת. דכתיב בספר משלי (כה) אשר העתיקו אנשי חזקיה וגו' ועל שחזקיה גרם להן לעסוק בתורה כדחמרינן בחלק (סנהדרין דף

נד:) נעד חרב על פתח בית המדרש כו' נקרא הדבר על שמו: אנשי כנסת הגדולה. חגי זכריה ומלאכי זרובבל ומרדכי וחבריהם: כתבו יחוקאל. שנתנבא בגולה ואיני יודע למה לא כתבו יחוקאל בעצמו אם לא מפני שלא נתנה נבואה ליכתב בחולה לארך וכתבום אלו לאחר שבאו לארך וכן ספר דניאל שהיה בגולה וכן מגילת אסתר ושנים עשר מתוך שהיו נבואותיהם קטנות לא כתבום הנביאים עלמם איש איש ספרו ובאו חגי זכריה ומלאכי וראו שרוח הקדש מסתלקת שהיו הם נביחים חחרונים ועמדו וכתבו נבואותיהם ולרפו נבואות קטנות עמס ועשאום ספר גדול שלא יאבדו מחמת קטנס: עד לו. עד שייחם עלמו: מסייע לי׳ כו׳ עד שייחם עלמו. שכתב דברי הימים עד שייחם בו את עלמן: ומאן אסקיה. מי סיימו: סניא כמאן דאמר. כלי הך דקתני לעיל [יד:] יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה אתיא כי האי תנא דלקמיה דאמר נמי יהושע כתבן: דתנית. פלוגתה דתנהי בהחי וימת שם משה כו': כמו שנאמר להלן כו'. אכולה מילתא קאי דקאמר הקב"ה אומר ומשה כותב כמה שמלינו שהנביאים כותבים מפי רבם: יחיד קורא אותן. כלומר אין מפסיקין בהן: לימא ר"י היא. דאמר לא כתבם משה לפיכך נשתנו משאר התורה ודלא כר"ש: הואיל ואישתנו. לכתוב בדמע אישתנו: ואימא יעקב כו' לא גרסינן לה: ל"א (כ) גרסינן [למתניתא] דלעיל [יד:] במניינא דעשרה זקנים דקא חשיב אברהם ואיתן האורחי ולא קא חשיב אסף דקסבר משלשה בני קרח הוא: והא אמר רב כו'. גבי ויחכם מכל האדם מאיתן האזרחי וגו' (מלכים ה יא) איתמר וכן הך דהימן זה משה אהימן דההוא קרא איתמר דכתיב ביה והימן וכלכל וגו׳ [דה״ה ב]: סרי הימן הוו. משכיל להימן האזרחי [מהלים פח] הימן אחרינא הוה: ששנותיו לעץ. איוב שהאריך ימים רבים: משל היה. ללמוד ממנו תשובות למקטרגים יש על מדת הדין ושחין חדם נתפס על לערו: חיש היה. אלמא הוה: אלא מעתה ולרש אין כל וכו'. וסיפיה דקרא ותהי לו שלבת: מי הוה. משום דכתיב ותהי:

הוא דאיקרי מחוקק דכתיב יוירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון רבא אמר איוב בימי מרגלים היה כתיב הכא ייאיש היה בארץ עוץ איוב שמו וכתיב התם יהיש בה עץ מי דמי הכא עוץ התם עץ הכי קאמר להו משה לישראל ישנו לאותו אדם ששנותיו ארוכות כעץ ומגין עָל דורו כעץ יתיב ההוא מרבגן קמיה דרָ׳ שִמואל בר נחמני ויתיב וקאמר איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה א"ל עליך אמר קרא איש היה בארץ עוץ איוב שמו אלא מעתה 11לרש אין כל כי אם כבשה אחת קמנה אשר קנה ויחיה וגו' מי הוה אלא משל בעלמא הכא נמי משל בעלמא א"כ שמו ושם עירו למה רכי יוחנן ורכי אלעזר דאמרי תרוייהו איוב מעולי גולה היה ובית מדרשו במבריא היה מיתיבי ימי שנותיו של איוב משעה שנכנסו ישראל למצרים ועד שיצאו אימא

אימא

היינו שניהם שוין בקול רם: איוב לא היה ולא נברא. האי לא סבר כריש לקיש דאמר בב״ר∞ ד איוב לא היה שבאו עליו יסורין ולא אמר הכחוב שבאו עליו ה להודיעך כחו של איוב שאילו באו עליו היה יכול לעמוד בהן דאי סבר האי אמורא דאיוב היה בעולם א"ר מאי קאמר שמו ושם עירו למה טובא אינטריך לאשמועינן מי הוא אותו נדיק שהיה יכול לעמוד באותן יסורין:

ל) מנחות ל. ב) ושם איתא ח) תנסות כ., ט ן סס היתם חין, ג) ן טס ליתחן, ד) ן ס"ל ואימא יעקב דכתיב ביה ויזרח לו השמש ההוא מיבעי ליה שמש שבאה בעבורו זרחה בעבורו קא כרץ, ד) [לעיל יד:], 1) [יבמות מע:], 1) [יבמות מע:], 1) [יבלותר, רש"ש], 20 במ"א: למקנטרים, מי 20 במ"א: למקנטרים, מי 20 במ"א: למיל בנו וכ"א מי 20 במ"א: למיל בנו וכ"א מי 20 במ"א: מי 20 במ" בס"ין, ל) וכדאיתא יבמות מט:], () [כך איתא ברש"י דהכא ובמנחות ל. אבל במגילה ר"ה תנא כתבו דבר כח: ד"ה תנח כתבו דבר זה בשם רש"י], מ) [סוף פ' וירא], גליון הש"ם גמרא מכאן ואילך כתב יהושע. עי' (מגילה) [מכומ] דף יא ע"א: תום' ד"ה פ"ה כו' דהש ודמום וווו קף ימוע מורוש די הע בו" דה**א** ירפיה. עי נתשובות נודע ביהודה מ" חא"ח סימן קו:

הגהות הב"ח

(A) גם' עד כאן הקצ"ה אומר ומשה כותב כל"ל ומיצת אומר נמחק: (ב) רש"י ד"ה ל"ל הכי גרסינן למתניתל וכו' בני קרח הול. וגרסינן כלן קא חשיב אברהם ומשני איתן רב כו׳ . האזרחי דקא חשיב הכא

מוסף רש"י

אפשר ס"ת חסר אות אחת. ומשה קורא לו ס"ת דכתיב לקוח את הספר המורה הזה מנחות כ). הקב"ה אומר ומשה כ), הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב. ומשה לותר לחריו כדי שללו יטעה וכותב (שם). ומשה כותב בדמע. וללו היה לותר לחריו מרוב לערו (שם). כמו שנאמר כו' מפיו יקרא אלי כו'. כרי מפיי יקרא אלי כו'.
עלה היה לותכת לחכיו מטוס
דיקיטת הוו (ששם). שמונה
פסוקים שבתורה. מויתמ
שם, לחד קורא
מסוקים של מחד קורא
מסוק מסיק בימים כדי
שלה לחקום (ששם)
שלה להפסיק בפטילמו של
נמוד לחר ולקרות (ששם)
שלה להפסיק בפטילמו של
מסוק עולם (מחווד ויטורי
מיות שלה לומומרול ומיותם וויטורי םי׳ תיח). הואיל ואשתנו. בדמע, אשתנר. משאר פסוקי דס"ת (שם).

מוסף תוספות

א. וי"ג עד ולו. ריטנ"ל. ב. שאין עומד עם הקורא שליח ציבור שמחזן עליו. םס. ג. כדי שלא יהא ניכר שיהושע הוא כתבן. ל״י מיגק. T. ר״ל אמר איוב מיגק. 1. ר״ל אמר איוב לא היה, מחולפת שיטתיה דר״ל, דתמן אמר ר״ל בשם בר קפרא בימי אברהם היה, והכא אמר איוב לא היה. מאי לא היה. ריסוריה שוכחרו עליו.

רבינו גרשום

ליום השבת שנאמר בשבי . אדם הראשון ועל ידי [י'] י-ייה דוי דהא חשיב ל) לבר מאדם הראשון הוו י׳ והני י׳ כולהו קבוע בו מזמוריהן: וסיעתו. תלמידיו. וייחוס דברי הימים עד לו. כלומר הוא חשב היחס בדברי הימים חשב היחט בו בול הימים מאדם הראשון עד עצמו: הואיל ואשתני. משאר תורה שהללו כת' משה בדמע: אשתני. נמי משאר תורה -ריחיד יקרא אותו ולא שנים.

ולמאן דאמר יהושע כתבו להכי יחיד קורא אותו והיינו דלא כר׳ שמעוז דאיהו אמר דמשה כתבו: תרי הימז הוו. בז בנו של שמואל: (עד שעשאה כסולת נקיה). רבא אתי לסיועי למאן דאמר איוב בימי משה הוה. שדומה לעץ נקי מחטא. אלא משל היה. כמו שאמר שלמה יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים ולא שממש הוה: שיצאו. מכלל דבימי משה הוה ולא מעולי גולה: לעולם מעולי גולה אימא שהיה כשיעור שהיו ישראל במצרים והכי